OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
LsN Salla Silvola

Täydentävä lausunto

18.10.2021

Eduskunnan lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 132/2021 vp)

Vastauksena lakivaliokunnan pyytämään täydennyspyyntöön lakialoitteen LA 13/2020 vp yhdistämisen johdosta ja esitetyn vanhemmuuslain säännösten mahdollisesta soveltamisesta tuomioistuinten aiemmin ratkaisemiin isyyden kumoamista koskeviin tapauksiin oikeusministeriö toteaa seuraavaa:

LA 13/2020 vp

Otsikossa mainitussa lakialoitteessa ehdotetaan kumottavaksi isyyslain (11/2015) 44 §. Vanhemmuuslailla ehdotetaan yhdistettäväksi isyyttä ja äitiyttä koskevat säännökset ja erilliset isyyslaki ja äitiyslaki (253/2018) ehdotetaan kumottaviksi kokonaisuudessaan. Jos eduskunta hyväksyy vanhemmuuslain ja isyyslaki kumotaan, kumoutuu myös lakialoitteessa tarkoitettu isyyslain 44 §.

Oikeusministeriö ei kannata kumoamiskanteisiin liittyvän määräaikasääntelyn poistamista myöskään ehdotetusta uudesta vanhemmuuslaista lapsen edun vuoksi. Jos vanhemmuuden kumoamiskanteisiin liittyvästä määräaikasääntelystä luovuttaisiin, kantajalla ei olisi kannustinta edetä asiassa. On lapsen etu, että hänen alkuperäänsä koskeva epäily käsitellään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Vanhemmuuslain säännösten soveltaminen takautuvasti vanhemmuuden kumoamista koskeviin lainvoimaisiin tuomioistuinratkaisuihin

Tuomioistuinten ratkaisemien lainvoimaisten tapausten pysyvyyttä suojaavat oikeusvaltion perusperiaatteet tuomioistuinten riippumattomuudesta ja tuomioistuinten lainvoimaisten ratkaisujen oikeusvoimasta. Tuomioistuimen antama lainvoimainen ratkaisu voidaan lähtökohtaisesti purkaa vain oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säännellyllä tavalla korkeimmassa oikeudessa, jos luvussa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Edellä todetusta on tiedossa on vain yksi poikkeus, jonka taustat ovat hyvin poikkeukselliset. Isyyden vahvistamiskanteiden osalta voimassa olevan isyyslain (11/2015) 65 §:n 2 momentissa todetaan, että isyyden vahvistamista koskeva kanne,

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

joka tulee vireille tämän lain tultua voimaan, voidaan tutkia sen estämättä, että tuomioistuin on aikaisemmin jättänyt isyyden vahvistamatta isyyslain voimaanpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentin nojalla. Vaikka laki isyyslain voimaanpanosta on sittemmin kumottu, on vastaava säännös sisällytetty vanhemmuuslakia koskevan lakiesityksen 73 §:ään.

Tähän erittäin poikkeukselliseen ratkaisuun päädyttiin siksi, että kyseinen isyyslain voimaanpanolain ns. vanhoja au-lapsia (ennen vuoden 1975 isyyslain voimaantuloa eli ennen 1.10.1976 avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia) koskeva määräaikasäännös oli todettu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa jopa neljään kertaan liian joustamattomaksi vuosina 2010 ja 2013 (tapaukset *Grönmark v. Suomi* (6.7.2010), *Backlund v. Suomi* (6.7.2010), *Laakso v. Suomi* (15.1.2013) ja *Röman v. Suomi* (29.1.2013). Myös korkein oikeus oli ratkaisussaan KKO 2012:11 katsonut, että kyseinen kanneaikaa koskeva säännös oli perustuslain 106 §:n nojalla jätettävä soveltamatta, koska se oli ilmeisessä ristiriidassa perustuslain ja sen 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojaa koskevan säännöksen kanssa. Koska asiasta oli korkeimman oikeuden kanta ja koska oli oletettavissa, että kaikki kyseisen säännöksen soveltamiseen perustuvat aiemmat ratkaisut olisivat tulleet joka tapauksessa puretuiksi korkeimmassa oikeudessa, luotiin lainsäädännön avulla mahdollisuus, jonka nojalla isyyden vahvistamista koskeva kanne voidaan tutkia uudelleen siitä huolimatta, että tuomioistuin on aikaisemmin jättänyt isyyden vahvistamatta.

Tällä hetkellä oikeusministeriön tiedossa ei ole tilannetta, jotka täyttäisi vastaavat, äärimmäisen poikkeukselliset olosuhteet, joten oikeusministeriö ei katso, että tuomioistuimen lainvoimaisen ratkaisun oikeusvoimaa koskevasta periaatteesta voisi näissä olosuhteissa poiketa erityissäänteleyllä. Mahdollinen tuomion purkua koskeva hakemus vanhemmuuslain voimaantulon jälkeen tulisi näin ollen tehdä normaalikäytännön mukaisesti korkeimmasta oikeudesta, joka itsenäisesti arvioi tuomion purun edellytysten täyttymisen.